

PHILIP
YANCEY

BIBLIA PE
CARE
A CITTO
ISUS

PREFAȚĂ

Mă văd nevoit să-mi cer scuze pentru ceea ce *nu* veți găsi în această carte. Deși scriu despre Vechiul Testament, „Biblia pe care a citit-o Isus“, simt că totuși nu am calificarea necesară să mă ocup de aspecte precum autorul, data scrierii sau de problemele ridicate de critica literară și de formă. Citesc Biblia la fel ca un cititor obișnuit, interacționând cu ceea ce conține și încercând să pătrund intenția originală a autorului. Pentru că îmi câștig existența ca scriitor, arunc o privire și „în culise“, pentru a încerca să înțeleg de ce autorul a folosit o anumită ilustrație, de ce a ales o metaforă neobișnuită sau de ce a început așa cum a început.

După primul capitol în care am prezentat Vechiul Testament ca o singură carte, am ales din toate secțiunile lui mari câteva exemple: istorie, profeți, poezie și literatura de înțelepciune. De ce m-am oprit la aceste cărți? Oswald Chambers a spus că Psalmii îl învață cum să se roage, Iov îl învață cum să sufere, Cântarea Cântărilor îl învață cum să iubească, Proverbele îl învață cum să trăiască, iar Ecclesiastul îl învață cum să se bucure. Aș vrea ca și încrederea mea să fie tot atât de senină în așteptările mele cu privire la Biblie! Mă tem că am ales Iov, Deuteronomul, Psalmii, Ecclesiastul și Profeții datorită propriilor mele îndoieli și frământări și nu pentru că mă aștept ca aceste cărți să mă învețe secretele vieții. În ele am descoperit tovarăși pentru pelerinajul meu. În ele mă descopăr pe mine însumi și acesta a fost motivul pentru care am scris despre ele în mod personal și subiectiv, nu analitic.

Am început cu Iov pentru că am petrecut mult timp examinând în propriile mele scrieri întrebările lui Iov. Mulți cercetători biblici cred că aceasta este cea mai veche carte a Bibliei, o dramă extraordinară plasată înainte de Avraam. Iov reduce relația cu Dumnezeu la ceea ce este esențial: un om singur, dezbrăcat, purtând o discuție aprinsă cu Dumnezeu. Într-un model care se repetă în Vechiul Testament, Dumnezeu își asumă toate riscurile prin respectarea libertății umane și chiar faptul că Biblia conține cartea lui Iov, cu argumentele ei împotriva nedreptății lui Dumnezeu, subliniază acest model.

Am ales Deuteronomul pentru că îmi place realismul lui melancolic. În timp ce evreii rămași se pregăteau să treacă un râu pentru a intra în țara promisă, bătrânul Moise are timp să reflecteze asupra lecțiilor dificile pe care le-au învățat și asupra lecțiilor și mai grele pe care urmau să le învețe. Din faptul că acum folosim expresia „a trece Iordanul“ ca imagine a triumfului spiritual reiese adevărul că nu am înțeles încă mesajul central al acestei cărți remarcabile. Am scris o versiune diferită a acestui capitol pentru filmul de desene animate *The Prince of Egypt*, produs de Dreamworks, care relatează povestea lui Moise și a exodului. (În câteva ocazii am urmat firul istorisirii, dar am adăugat câteva detalii fictive relatării biblice.) Cititorii evrei ai manuscrisului meu s-au scandalizat. De ce acest pesimism, acest fatalism, acest antisemitism latent într-o lucrare care sărbătorește marea minune a exodului? Unul dintre evreii cărui i-am dat manuscrisul să-l citească a scris pe marginea unor pasaje: „Acesta de unde este?“ I-am spus că fiecare citat pus la îndoială provenea direct din Deuteronomul, parte a Torei sacre.

Pentru mine aspectele derutante găsite în Psalmi au devenit probleme, iar calea cea mai bună pe care o știu de a-mi rezolva problemele este să scriu despre ele. În timpul acestui proces, Psalmii au trecut din categoria „cele mai puțin îndrăgite cărți“ în categoria „cele mai îndrăgite cărți“. În noianul de voci din Psalmi putem desluși toate nuanțele unei relații cu Dumnezeu.

Cum a ajuns Eclesiastul să facă parte din Biblie? Mi-am pus deseori această întrebare, mai ales în perioadele când m-am identificat cu punctul de vedere cinic al autorului lumesc. În ceea ce privește Profeții, încă din copilărie mă aflu în „convalescență“ din cauza abuzurilor omiletice la care au fost supuse aceste cărți pline de mister. Am scris despre aceste cărți din dorința de a le înțelege.

Cu un oarecare regret, voi evita aducerea în discuție a multor dificultăți și pietre de poticnire pe care le întâlnesc oamenii când citesc Vechiul Testament. De exemplu, el conține aproximativ șase sute de pasaje în care sunt prezentate acțiuni violente, multe dintre acestea fiind legate direct de Dumnezeu. Cum împăcăm aceste pasaje cu nonviolența predicată de Fiul lui Dumnezeu, Isus? Sunt ispitit să renunț la orice alt subiect pentru a mă ocupa doar de acesta, dar ar însemna să fie vorba de o cu totul altă carte. Nu este o carte de apologetică, în care să prezint argumente, ci o carte în care eu însumi am descoperit adevărurile despre care scriu. În plus, mulți alți autori, mult mai bine pregătiți decât mine, au abordat în detaliu aceste aspecte.

Trebuie să subliniez două lucruri. Primul este că eu consider Vechiul Testament, mai presus de orice altceva, o carte *realistă*. Când văd o piesă de teatru cum ar fi *Macbeth* sau *Regele Lear*, ori un film ca *Nașul* sau *Salvați-l pe soldatul Ryan*, întâlnesc o lume a răului, a violenței și a răzbunării. Sunt mișcat de aceste experiențe pentru că îmi recunosc lumea proprie, cea a copilăriei mele petrecute pe terenurile de joacă din Chicago, marcate de violență, precum și teatrele de război din Europa și Asia. Copiii se împușcă unii pe alții în școli, teroriștii aruncă în aer avioane și clădiri, polițiștii brutalizează prizonieri cu mâinile încătușate.

Vechiul Testament prezintă lumea așa cum este, fără ezitări. Pe paginile lui veți găsi pasionante povești de iubire și de ură,

relatări despre violuri, despre secționarea membrilor trupului care fac să-ți înghețe sângele în vene, despre comerțul cu sclavi și istorisiri reale despre onoare și despre trădare în război. Nimic nu este curat și ordonat. Copiii răsfățați, ca Solomon și Samson, primesc daruri supranaturale, iar o persoană cu adevărat excepțională ca Iov, are parte de tragedie după tragedie. Când citești aceste relatări, fie te revolți împotriva lor, fie te îndepărtezi de Dumnezeu care a făcut parte din ele. Dar Vechiul Testament este extraordinar tocmai pentru că în el apar exact aceste reacții! Dumnezeu anticipează obiecțiile noastre și le include în scrierile Sale sacre.

În cartea ei *Amazing Grace (Mărețul har)*, Kathleen Norris ne oferă o perspectivă sănătoasă asupra acestui aspect:

Mulți oameni ai zilelor noastre simt că ceva lipsește din viețile lor, lucru exprimat prin dorința lor acută de „ceva mai mult“, un cămin spiritual, o comunitate a credinței. Dar atunci când încearcă să citească Biblia, o aruncă furioși după un timp. Pentru mine reacția lor este încurajatoare, un început bun, un semn al angajării într-o relație cu Dumnezeu care este revelat de Scriptură. Altor le este foarte ușor să renunțe imediat la Biblie datorită aspectelor negative, violente și pline de răzbunare. Eu sper ca acești oameni să respingă din aceleași motive și violența catalogată drept distracție, prezentată pe marile și pe micile ecrane și să rostească o rugăciune ori de câte ori răsfoiesc paginile unui ziar sau urmăresc CNN-ul. În contextul vieții reale, Biblia este o carte înviorător de întregă, care reflectează cu onestitate asupra relației umanității cu sacralul și cu profanul. Nu pot învăța suficient despre ea, dar trebuie să cred puținul pe care-l cunosc și apoi, prin credință, să-L caut pe Dumnezeu acolo.

Al doilea lucru este faptul că am detectat în Vechiul Testament o deplasare progresivă dar sigură spre har. Evreii au trăit în

vremuri sălbatice, barbare. Legile lor, care astăzi ni se par dure, reprezintă o mare atenuare a severității excesive a legilor popoarelor din jur. Legile evreilor au stabilit regulile fundamentale ale războiului și ele reflectă respect pentru săraci și grijă pentru mediu. Ele limitează răzbunarea și stabilesc cetăți de refugiu. Privind la acele vremuri în care se practica răzbunarea pentru vărsarea sângelui, sclavia, poligamia și căsătoria cu soția fratelui, să nu omitem faptul că Dumnezeu a fost nevoit să lucreze la starea morală a poporului la un moment dat. În scrierile acestei perioade se află semințele, dar numai semințele harului lui Dumnezeu. „Cercetați Scripturile [...] ele mărturisesc despre Mine“ le-a spus Isus cititorilor Torei din zilele lui și a făcut o remarcă pătrunzătoare: „pentru că socotiți că în ele aveți viața veșnică“.

„Așa cum procedează asistentele cu nou-născuții, Dumnezeu are obiceiul, într-o oarecare măsură, «să ne vorbească asemenea unor copii mici»“, a spus John Calvin. Dumnezeu ne-a vorbit ca unor copii mici, mai ales în Vechiul Testament. Vorbind într-un mod în care să fie înțeles, Dumnezeu și-a învățat poporul încetul cu încetul o altă cale. El a luat partea celor oprimați și le-a promis un Rob care va suferi, care îi va răscumpăra nu prin violență, ci devenind El Însuși victimă a violenței. Uneori a permis manifestarea comportamentelor neplăcute Lui „din pricina împietririi inimilor“ lor. Între timp, deși oarecum în zig-zag, lungii vectori ai istoriei au îndreptat privirile spre Fiul Său, Isus, revelația finală a lui Dumnezeu în chip de om. În Isus, Dumnezeu nu ne-a mai vorbit ca unor copii mici; Cuvântul a vorbit tare și clar.

Mi-ar face plăcere să analizez mai profund aceste lucruri, dar nu aici. Aceasta nu este o carte a răspunsurilor, ci a întrebărilor pe care le am cu privire la Vechiul Testament, un set de scrieri la fel de mistice, de supărătoare, dar, în mod ciudat, satisfăcătoare ca viața însăși.

În vremea noastră, a spus un istoric al bisericii, socio-liberalii au încercat să redescopere Evangheliile, penticostalii cartea

Faptele Apostolilor și evanghelicii Epistolele. Poate că ar trebui să ne alăturăm lor din spirit ecumenic pentru a redescoperi cărțile biblice care le-au precedat pe toate aceste cărți. Cât de ușor uităm că afirmația cuprinzătoare despre inspirația divină („Toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu și de folos ca să învețe, să mustre, să îndrepte, să dea înțelepciune în neprihănire, pentru ca omul lui Dumnezeu să fie desăvârșit și cu totul destoinic pentru orice lucrare bună“, 2 Timotei, 3:16-17) a fost scrisă despre *Vechiul Testament*, Biblia pe care au avut-o acești autori.

Avertizare: citirea Bibliei ar putea fi un lucru periculos. O abordezi cu o serie de întrebări, dar, când îi deschizi paginile, vezi că aceste întrebări sunt îndreptate spre tine. Regele David s-a lăsat captivat de povestea pe care i-a spus-o profetul Natan și s-a umplut de indignare, pentru a afla apoi că „eroul“ povestirii era chiar el. Când citesc Vechiul Testament observ întotdeauna că are loc acest proces. Credințele îmi sunt puse la încercare. Sunt obligat să mă reexaminez. Cuvintele lui Thomas Merton despre Biblie în general se aplică mai ales Vechiului Testament:

Într-un cuvânt, nu există nimic liniștitor în Biblie — până când ne obișnuim atât de mult cu ea încât o facem noi să fie liniștitoare pentru noi [...] Am încetat să mai punem întrebări cărții și să ne lăsăm întrebați de ea? Am încetat să mai luptăm cu ea? În acest caz, probabil că nu mai citim cu seriozitate.

Pentru cei mai mulți oameni, înțelegerea Bibliei este, și trebuie să fie, o luptă: nu doar pentru a găsi înțelesuri pe care le prezintă cărțile scrise despre Biblie, ci pentru a ajunge la un modus vivendi cu ea, cu problemele și contradicțiile pe care le întâlnim [...]

Să nu ne amăgim că avem o bună cunoaștere a Bibliei numai pentru că ne-am învățat să nu ne mai mire, pentru că ne-am obișnuit să nu ne mai pună probleme.

Opening the Bible (Deschizând Biblia)

După ce am petrecut mult timp examinând Vechiul Testament, pot spune cu toată siguranța că am ajuns mai uimit de el, nu mai puțin uimit.

Philip Yancey

Merită Vechiul Testament efortul studierii lui?

Credința nu este un atașament față de un lăcaș de cult, ci o călătorie nesfârșită a inimii. Dorință fierbinte, cântece înflăcărate, gânduri îndrăznețe, un impuls care copleșește inima, uzurpând puterea minții — acestea sunt forțele care ne îndreaptă spre [iubirea Celui] care face ca inimile noastre să răsune ca niște clopote.

ABRAHAM HESCHEL

Fratele meu, care a frecventat cursurile unui colegiu biblic într-o perioadă din viața lui în care dorea să știe totul și să fie capabil să răspundă la orice întrebare, se delecta cu șocarea unor grupuri de credincioși prin împărtășirea cu ei a „versetului vieții lui“. După ce îi asculta pe ceilalți citând expresii foarte evlavioase din Proverbele, Romani sau Efeseni, se ridica și, cu o față perfect expresivă, recita foarte repede:

Spre mahala, la apus: patru spre drum, doi spre mahala.

1 Cronici, 26:18

Ceilalți studenți îl priveau mirați și își storceau creierii ca să deslușească un adevăr spiritual profund care le scăpase înainte. Poate că vorbea în altă limbă.

Dacă fratele meu era într-o dispoziție proastă, mai cita un verset:

Ah! fiica Babilonului [...] Ferice de cine va apuca pe pruncii tăi, și-i va zdrobi de stâncă! Psalmul 137:8-9

În încercarea lui de a șoca oamenii, fratele meu a identificat cu multă ingeniozitate două obstacole principale în calea citirii Vechiului Testament: nu înțelegem totul, iar ceea ce înțelegem este ofensator pentru urechile moderne. Din aceste două motive și din altele, Vechiul Testament, trei sferturi din Biblie, rămâne deseori necitit.

Drept rezultat, cunoașterea Vechiului Testament nu li se mai pare oportună creștinilor, iar pentru societate ea a dispărut aproape în totalitate. În emisiunea de divertisment a lui, Jay Leno a testat cunoștințele biblice ale auditoriului cerând spectatorilor să spună una dintre Cele Zece Porunci. O mână s-a ridicat, iar răspunsul a fost: „Dumnezeu îi ajută pe cei care se ajută singuri?“ Toți au izbucnit în râs, dar nici unul nu a putut da un răspuns mai bun. Sondajele arată că optzeci la sută dintre americani cred în Cele Zece Porunci, dar foarte puțini pot enumera măcar patru dintre ele. Jumătate dintre adulții americani nu știu că prima carte a Bibliei este Geneza, iar paisprezece la sută cred că Ioana d'Arc este soția lui Noe.

Un fapt și mai surprinzător este că Gary Burge, profesor la Colegiul Wheaton, a ajuns la concluzia că ignoranța în privința Vechiului Testament afectează și biserica. Timp de mai mulți ani, Burge i-a examinat pe studenții care începeau colegiul, una dintre instituțiile cele mai prestigioase din acest domeniu. Cercetările lui au arătat că studenții care au participat la Școala duminicală întreaga lor copilărie, au vizionat de nenumărate ori filmele *VeggieTales* și care au ascultat foarte multe predici nu aveau nici cele mai elementare cunoștințe despre Vechiul Testament.

Experiența lui Barry Taylor, fost muzician rock, actualmente pastor, ne sugerează un răspuns. El mi-a spus: „La începutul anilor 1970 prietenul meu a devenit membru al mișcării Jesus freak. Am crezut că înnebunise și de aceea am început să studiez Biblia pentru a găsi argumente care puteau combate nebunia lui. Nu am înțeles nici în ruptul capului de ce Dumnezeu era preocupat de aripa frântă a unui porumbel sau de ce a poruncit să fie uciși 40.000 de amaleciți. De fapt, cine erau amaleciții? Din fericire, am continuat să citesc, «brăzdând» terenul arid al cărților Bibliei. Ajungând la Noul Testament, nu am avut cum să-L evit pe Isus, așa că am devenit eu însumi membru al mișcării Jesus freak.“

Sunt bucuros că Barry Taylor a reușit să-L găsească pe Isus, dar recunosc faptul că el ridică întrebări foarte pertinente în acest proces al convertirii. De ce alocă Biblia un spațiu atât de amplu templelor, preoților și regulilor referitoare la sacrificii care astăzi nu se mai aduc? De ce este preocupat Dumnezeu de cusurul animalelor aduse ca jertfă — cele șchioape sau porumbei cu aripi frânte — sau de interdicția de a fierbe un ied în laptele mamei lui, dar pare neinteresat de popoare precum amaleciții? Cum putem înțelege ciudățenia Vechiului Testament și cum îl putem aplica în viețile noastre? Pe scurt, merită Vechiul Testament efortul necesar pentru citirea și înțelegerea lui?

Am auzit de la misionarii din Africa sau Afghanistan că populația de acolo răspunde imediat Vechiului Testament, pentru că povestirile lui despre disputele pentru pământ sau pentru sursele de apă, despre dușmăniile tribale și despre căsătoriile aranjate se leagă direct de felul în care trăiesc ei. Dar astfel de obiceiuri erau total străine modului grec de a gândi al unui om de cultura apostolului Pavel, de exemplu, și total străine modului de a gândi al omului contemporan din Occident. Noi cei din țările dezvoltate care citim Vechiul Testament începem să ne plictisim, suntem derutați și uneori chiar ofensați de violența prezentă pe paginile lui. Cu Isus ne putem identifica, iar pe apostolul Pavel credem că

Îl putem înțelege, dar care este situația popoarelor barbare care au trăit în Orientul Mijlociu cu mai multe mii de ani în urmă? Ce să facem cu ele?

Cei mai mulți oameni scapă de această dilemă evitând întreg Vechiul Testament sau au o altă abordare, probabil chiar mai greșită: „scormonesc“ solul Vechiului Testament pentru a găsi o pepită de adevăr care poate fi extrasă și adusă la lumină, la fel cum un diamant este scos dintr-o mină de cărbuni. Dar această metodă poate avea efecte nescontate: amintiți-vă de versetele preferate ale fratelui meu.

Cred că există un „avantaj“ ironic al ignoranței față de Vechiul Testament. „Omul de astăzi [...] trebuie să citească Scripturile ca pe un material complet nefamiliar pentru el, ca un fel de mâncare așezată înaintea lui nepregătită“, a scris cercetătorul evreu Martin Buber. În zilele noastre, i s-a împlinit dorința lui Buber: oamenii *citesc* într-adevăr Vechiul Testament ca pe un material complet nefamiliar!

Merită deranjul?

Această carte vă va dezvălui modul în care am încetat să mai evit Vechiul Testament, cum am început să-l citesc și cum am ajuns până la urmă să-l îndrăgesc. Mărturisesc că am început să-l citesc din motive dezonorante pentru mine: l-am citit pentru că am fost plătit să o fac, deoarece citirea lui făcea parte din datoria mea editorială în pregătirea Bibliei pentru studenți, *The Student Bible*. Dar, mult timp după ce *The Student Bible* a fost publicată și se afla pe rafturile librăriilor, eu am continuat să mă întorc la Vechiul Testament din proprie inițiativă.

Experiența citirii Vechiului Testament s-a asemănat cu experiența citirii cărților lui William Shakespeare. Într-un elan idealist, am luat hotărârea, la începutul unui an nou, să citesc în decursul anului toate cele treizeci și opt de piese de teatru ale lui Shakespeare.

Dar, din cauza călătoriilor pe care a trebuit să le fac, a schimbării domiciliului în alt stat și a altor întreruperi, am fost obligat să prelungesc termenul limită. Cu toate acestea, spre surpriza mea, îndeplinirea acestei sarcini s-a dovedit a fi mai mult o încântare decât un efort. La început trebuia să caut în dicționar cuvintele arhaice, să mă concentrez pentru a nu încurca personajele și să-mi depășesc stângăcia totală în citirea pieselor de teatru. Dar, pe măsură ce continuam să citesc și să mă obișnuiesc cu ritmul și limbajul scrierii, mi-am dat seama că lucrurile care îmi distrăgeau atenția de la lectură au început să dispară și m-am cufundat cu totul în povestire. Abia așteptam clipele de lectură din fiecare seară dedicată lui Shakespeare.

Eram convins că voi învăța despre lumea lui Shakespeare și despre oamenii care au trăit în ea. Dar am ajuns la concluzia că Shakespeare m-a învățat mai mult despre lumea *mea*. Succesul lui de dramaturg care a răzbătut până în zilele noastre se datorează geniului său de a sonda secretele umanității, talent care l-a făcut atrăgător pentru oamenii din Statele Unite, din China sau din Peru, oameni care trăiesc la sute de ani după moartea lui. În piesele lui ne regăsim pe noi înșine.

Am trecut prin același proces în ceea ce privește Vechiul Testament. De la împotrivirea mea inițială, am trecut la un sentiment de ezitare, învins doar de sentimentul *obligației* de a citi cele trei sferturi neglijate ale Bibliei. Pe măsură ce am depășit unele bariere (la fel ca în cazul citirii lui Shakespeare), am ajuns să simt o *nevoie* de a citi, datorită lucrurilor pe care le-am învățat din Vechiul Testament. În cele din urmă, am început să *doresc* să citesc cele treizeci și nouă de cărți, care satisfăceau o anumită foame din sufletul meu, pe care nu o simțeam citind o altă carte, nici chiar Noul Testament. Cărțile Vechiului Testament m-au învățat despre Viața cu Dumnezeu: nu cum ar trebuie să fie trăită, ci cum este trăită în realitate.

Recunosc faptul că recompensele oferite de Vechiul Testament nu se dobândesc cu ușurință. Este nevoie de timp și de efort pentru a te simți ca acasă în paginile lui. Toate realizările, cucerirea unor vârfuri muntoase, cântatul la chitară, participarea la un concurs de triatlon, fac necesară depunerea unui efort mare și noi perseverăm pentru că suntem convinși că recompensele vor veni.

Cititorul Vechiului Testament se confruntă cu obstacole pe care nu le întâlnește în alte cărți. De exemplu, eu am evitat citirea lui din cauza lipsei de continuitate. Vechiul Testament nu se citește ca un roman cu o mare coeziune, deoarece conține părți poetice, istorice, predici și povestiri scurte, materiale care au fost scrise de diverși autori și apoi compilate ca să alcătuiască o carte. Desigur, în acele vremuri nimeni nu s-a gândit la Vechiul Testament ca la o singură carte. Fiecare carte avea sulurile ei proprii, iar sulul unei cărți lungi, cum este Ieremia, avea până la cinci metri lungime. Un evreu care intra în sinagogă putea vedea rafturi cu suluri, nu o singură carte și, conștient de diferențele dintre ele, alegea cartea pe care o dorea. (La anumite sărbători solemne, evreilor li se permitea să citească dintr-o singură carte, cum ar fi Iov, Ieremia și Plângerile, pentru a rămâne într-o stare sufletească sobră. Celelalte cărți le-ar fi oferit o plăcere prea mare.)

Cu toate acestea, eu consider că este un lucru remarcabil faptul că această colecție diversă de manuscrise scrise de-a lungul unui mileniu de către mai mulți autori posedă unitatea pe care o are. Pentru a aprecia această caracteristică, imaginați-vă o carte care a început să fie scrisă cu cinci sute de ani înainte de Columb și care a fost încheiată doar acum. Unitatea uimitoare a Bibliei este una dintre dovezile convingătoare că Dumnezeu a condus scrierea ei. Folosind o diversitate de autori și de situații culturale, Dumnezeu ne-a oferit o consemnare completă a tot ceea ce a dorit El ca noi să cunoaștem și este uimitor faptul că părțile se îmbină atât de bine încât relatează o singură poveste.

Cu cât am perseverat mai mult, cu atât am ajuns să înțeleg mai multe pasaje. Cu cât am înțeles mai multe pasaje, cu atât m-am regăsit mai bine în acele pasaje. Chiar și într-o societate atât de laică cum este cea a Statelor Unite, bestselleruri precum *Care of the Soul (Grijile sufletului)* de Thomas Moore și *The Cloister Walk (Viața la mânăstire)* de Kathleen Norris scot la iveală faptul că există o foame spirituală adâncă. Vechiul Testament se adresează acestei nevoi mai profund decât orice altă carte. El nu ne ține o lecție de teologie, folosind concepte abstracte, aranjate sistematic într-o ordine logică. Dimpotrivă: ne predă un curs avansat de trăire a Vieții cu Dumnezeu, exprimându-se într-un stil personal și plin de pasiune.

Nici unul dintre Testamente nu este suficient

Creștinii aparținători tuturor confesiunilor au ceva în comun: toți cred că Vechiul Testament nu este suficient. Isus Mesia a venit pentru a aduce „Noul legământ“ sau Noul Testament și, urmând exemplul lui Pavel, ne întoarcem spre Vechiul Testament, considerându-l o perioadă de pregătire. Sunt de acord cu acest lucru fără nici o ezitare. Cu toate acestea, sunt tot mai convins de faptul că nici Noul Testament nu este suficient ca atare. Dacă nu l-am avea decât pe el, nu am putea să-L înțelegem pe Dumnezeu și nici lumea noastră.

Atunci când Thomas Cahill a scris cartea *The Gifts of the Jews (Darurile evreilor)*, a ales subtitlul „Cum un trib de nomazi din deșert a schimbat modul în care toți gândesc și simt“. Cu siguranță că are dreptate. Civilizațiile occidentale s-au construit direct pe temelia pusă de era Vechiului Testament și, fără ea, nu am înțelege nimic din lumea occidentală. Așa cum arată Cahill, credința monoteistă a evreilor ne-a dăruit Marele Întreg, un univers unit care, fiind rezultatul acțiunii unui singur Creator, poate să fie studiat și schimbat științific. Este o ironie faptul că lumea noastră

tehnologică modernă își are originea în acel trib de nomazi din deșert.

Evreii ne-au mai dăruit și ceea ce Cahill numește „conștiința Vestului“, credința că Dumnezeu se exprimă în principal prin „vocea liniștită“ a conștiinței, nu prin manifestări exterioare spectaculoase. Fiind un Dumnezeu al dragostei și al compasiunii, Lui îi pasă de toate creaturile Lui, în special de oamenii care sunt creați „după chipul și asemănarea“ Sa și ne cheamă și pe noi să procedăm la fel. Fiecare persoană de pe pământ are o demnitate umană inerentă. Urmându-L pe acel Dumnezeu, evreii ne-au oferit un model al marilor mișcări de eliberare din istoria modernă și al legilor corecte care protejează drepturile celor slabi, ale minorităților și ale celor oprimați.

Conform lui Cahill, fără evrei

... nu am fi avut mișcarea aboliționistă, reforma instituțiilor de detenție, manifestarea antirăzboi, manifestarea pentru drepturile oamenilor muncii, manifestarea drepturilor omului, cele ale apărării oamenilor săraci, mișcarea antipartheid din Africa de Sud, Sindicatul Solidaritatea din Polonia, manifestările pentru libertatea cuvântului și pro-democrație din țările Asiei, cum este Coreea de Sud, Filipine și chiar China.

Atât de multe concepte și cuvinte pe care le folosim zilnic: nou, individual, persoană, istorie, libertate, spirit, dreptate, timp, credință, pelerinaj, revoluție, derivă din Vechiul Testament, încât cu greu ne-am putea imagina lumea și locul nostru fără să depindem de moștenirea evreiască. Un personaj comic dintr-una din piesele de teatru ale lui Molière își dă seama dintr-o dată: „Vorbesc în proză! Vorbesc în proză!“ La fel, rădăcinile noastre sunt atât de adânc înfipite în modul de a gândi al Vechiului Testament, în atât de multe feluri — drepturile omului, conducerea statelor, tratarea vecinilor, înțelegerea lui Dumnezeu — încât noi deja vorbim și gândim „în Vechiul Testament“.

Cu siguranță că nu putem înțelege Noul Testament fără Vechiul Testament. Dovada este ușor de adus: încercați să înțelegeți Epistola către Evrei, cea a lui Iuda sau Apocalipsa fără nici o referire la conceptele Vechiului Testament. Acest lucru este imposibil (fapt ce poate explica de ce mulți creștini moderni evită să citească și aceste cărți din Noul Testament). Evangheliile pot fi citite ca o relatare de sine stătătoare, dar un cititor nefamiliarizat cu Vechiul Testament nu va putea găsi toată bogăția pe care o conțin ele. Pavel s-a referit tot timpul la Vechiul Testament. Toți autorii Noului Testament, fără excepție, au scris despre noua lucrare a lui Dumnezeu pe pământ, privindu-o prin prisma lucrării anterioare, mai „vechi“ a lui Dumnezeu.

Un filozof chinez călărea întotdeauna cu spatele înainte pe măgarul lui pentru a nu-i fi distrasă atenția de drum și pentru a putea astfel medita la locul unde a fost. Biblia trebuie citită, oarecum, în acest mod. Epistolele luminează înspre trecut, asupra evenimentelor din Evanghelii, pentru a putea înțelege Evangheliile într-un mod nou. Epistolele și Evangheliile aruncă și ele o lumină spre trecut, asupra Vechiului Testament.

Expresia „așa cum au zis prorocii“ a fost timp de secole una dintre cele mai puternice influențe pentru venirea oamenilor la credință. Iustin Martirul a pus convertirea sa pe seama impresiei pe care a lăsat-o asupra sa acuratețea profețiilor din Vechiul Testament. Strălucitul matematician francez Blaise Pascal a considerat de asemenea profețiile împlinite unul dintre factorii cei mai importanți în credința sa. În zilele noastre, puțini creștini citesc profeții altfel decât pentru a găsi indicii pentru viitor, la fel cum consultă tablele Ouija. Am pierdut profundul sentiment al unității dintre cele două Testamente ale reformatorilor.

Înțelegerea civilizației noastre și înțelegerea Bibliei pot fi motivele cele mai importante pentru citirea Vechiului Testament, dar titlul acestei cărți sugerează că motivul principal ar putea fi următorul: Vechiul Testament a fost Biblia citită de Isus. El a găsit

în pasajele lui toate faptele importante despre El Însuși și misiunea Lui. El a citat din Vechiul Testament pentru a lămuri disputele cu oponenții Săi, fariseii, saducheii și chiar Satan însuși. Imaginile pe care le-a folosit Isus cu privire la El Însuși: Mielul lui Dumnezeu, Păstorul cel bun, semnul lui Iona, piatra din capul unghiului aruncată de zidari, toate acestea au provenit direct de pe paginile Vechiului Testament.

Conducerea Germaniei naziste a încercat să amputeze Vechiul Testament din Scriptura creștină, interzicând studierea acestei „cărți evreiești“ și cercetătorii Vechiului Testament au fost înlăturați din seminarii și de pe paginile revistelor teologice germane. În anul 1940, la apogeul puterii naziste, Dietrich Bonhoeffer a sfidat autoritățile publicând o carte despre Psalmi, dar a fost amendat. La apel a argumentat convingător, susținând că a scris despre cartea de rugăciuni pe care a folosit-o Isus Cristos Însuși. Isus a citat frecvent din Vechiul Testament, a susținut Bonhoeffer, și nu din vreo altă carte, deși canonul evreiesc nu era închis din punct de vedere oficial. În plus, o mare parte din Vechiul Testament Îl prezintă explicit sau implicit pe Isus.

De câte ori citim Vechiul Testament, citim Biblia pe care a citit-o și a folosit-o Isus. Acestea sunt rugăciunile pe care le-a făcut Isus, poeziile pe care le-a memorat, cântecele pe care le-a cântat, povestirile spuse înainte de culcare când era copil, profețiile la care a meditat. El a respectat fiecare „iotă sau frântură de slovă“ din Scripturile evreiești. Cu cât înțelegem mai bine Vechiul Testament, cu atât Îl înțelegem mai bine pe Isus. Martin Luther a spus: „Vechiul Testament este scrisoarea-testament a lui Cristos, care a dorit să fie deschisă după moartea Sa, citită și proclamată pretutindeni prin evanghelie.“

Într-un pasaj interesant din Evanghelie, Luca ne spune că Isus a apărut deodată lângă cei doi ucenici care mergeau spre Emaus. Cu toate că vestea învierii se răspândea cu iuțeala unui incendiu, este evident faptul că cei doi ucenici nu puteau crede

încă, iar Isus a văzut acest lucru privind la ochii lor deznădăjduiți. Parcă jucându-le o farsă, Isus le-a cerut să-I povestească tot ce se întâmplase în ultimele zile cu acel om Isus, pe care ei încă nu l-au recunoscut. Apoi i-a muștrat:

„O, nepricepuților și zăbavnici cu inima, când este vorba să credeți tot ce au spus proorocii! Nu trebuia să sufere Hristosul aceste lucruri și să intre în slava Sa?“ Și a început de la Moise și de la toți proorocii și le-a tâlcuit, în toate Scripturile, ce era cu privire la El.

Astăzi noi avem nevoie de o experiență opusă experienței de pe drumul Emausului. Ucenicii au știut ce au spus Moise și profeții, dar nu au înțeles cum să relaționeze cuvintele lor la Isus, Cristosul. Biserica modernă Îl cunoaște pe Isus Cristosul, dar pierde în ritm alert cunoașterea lui Moise și a profeților.

O dată, Isus le-a vorbit despre doi oameni care și-au construit case. Casele lor arătau la fel în exterior. Diferența dintre ele s-a văzut când a venit furtuna. O casă a rămas pe fundație, deși a plouat cu găleata, pârâiașele s-au umflat și vânturile puternice au suflat, deoarece ea era construită pe stâncă. Cea de-a doua casă, construită în mod nesăbuit pe nisip, s-a prăbușit cu mare zgomot. Fundația este importantă atât în construcții, cât și în teologie.

Spune repede cum este Dumnezeu?

Conform spuselor lui Elaine Storkey, această întrebare: „Spune repede cum este Dumnezeu?“ i-a fost pusă la spital frățiorului ei nou-născut de către surioara lui de cinci ani când l-a văzut pentru prima oară. Fiind foarte perspicace, ea s-a gândit că fratele ei, care tocmai a venit din Cer, ar putea avea informații proaspete despre Dumnezeu. Din nefericire, noul-născutul a gângurit ceva și a adormit.

Vechiul Testament oferă un răspuns la întrebarea fetei, un răspuns diferit de cel pe care l-am primi dacă am avea numai Noul Testament. Cu toate că Isus este „chipul Dumnezeului celui nevăzut“, El s-a golit de Sine Însuși, adică de prerogativele lui Dumnezeu pentru a deveni om. Regretatul profesor Langdon Gilkery obișnuia să spună că, în cazul în care creștinismul evanghelic are o erezie, această erezie este neglijarea lui Dumnezeu Tatăl, Creatorul, Susținătorul și Conducătorul istoriei omenirii și al tuturor comunităților umane, în favoarea lui Isus, Fiul, care este legat de sufletele oamenilor și de destinele lor.

Dacă am avea numai Evangheliile, am putea crede despre Dumnezeu că este limitat, prea uman și chiar slab, pentru că Isus, până la urmă, a sfârșit pe cruce. Evreii au avut obiecții atât de mari față de Isus pentru că, în pofida afirmațiilor Sale îndrăznețe, El nu s-a conformat concepției lor despre Dumnezeu. Ei L-au respins pentru că nu s-a ridicat la înălțimea cerințelor lor. Cartea Apocalipsa ne prezintă o imagine diferită a lui Isus: o lumină strălucitoare, o glorie măreață și o putere nelimitată, iar Vechiul Testament, în același fel, completează imaginea despre Dumnezeu. La fel ca primii ucenici ai lui Isus, avem nevoie de această imagine despre Dumnezeu pentru a aprecia cât de mult ne-a *iubit* încât s-a întrupat pentru noi și la cât de multe a renunțat Dumnezeu.

Fără Vechiul Testament am avea o concepție denaturată și limitată despre Dumnezeu. Dumnezeu nu este o entitate filozofică, ci Persoana care acționează în istoria omenirii: Cel care l-a creat pe Adam, Cel care i-a făcut lui Noe o promisiune, Cel care l-a chemat pe Avram și i-a spus lui Moise care este numele Său, Cel care a binevoit să locuiască în deșert într-un *cort*, pentru a fi aproape de poporul Lui. Începând cu Geneza, capitolul 1, Dumnezeu a dorit să se facă cunoscut și Vechiul Testament este cea mai completă revelație pe care o avem despre felul cum este Dumnezeu.

John Updike a spus: „Creierile noastre nu mai sunt condiționate ca să manifeste reverență și teamă sfântă.“ Însăși aceste cuvinte par demodate și, în aceeași măsură în care nu mai sunt la modă, ne-am îndepărtat și noi de imaginea lui Dumnezeu revelată în Vechiul Testament. Nu-L putem închide pe Dumnezeu într-o cutie, nu-L putem explica în totalitate. Dumnezeu pare a fi ciudat și misterios, o Ființă total diferită, un Dumnezeu pe care ne este greu să-L înțelegem. Nimeni nu-I spune ce să facă (ideea centrală în discursul aspru al lui Dumnezeu adresat lui Iov).

Recunosc faptul că Vechiul Testament îmi creează niște probleme pe care aș prefera să le evit. Când citesc toate pasajele referitoare la revelația lui Dumnezeu trebuie să mă zbat ca să le înțeleg. „Uită-te, deci, la bunătatea și asprimea lui Dumnezeu“, a scris Pavel creștinilor din Roma. Eu aș prefera să iau în considerare numai bunătatea lui Dumnezeu, dar, dacă procedez așa, îmi construiesc propria imagine despre Dumnezeu, în loc să depind de revelația lui Dumnezeu despre Sine Însuși. Nu îndrăznesc să vorbesc pentru Dumnezeu înainte de a-L asculta pe Dumnezeu vorbind El Însuși.

Imaginea pe care ne-o formăm despre Dumnezeu are un impact enorm asupra noastră. Este Dumnezeu un ceasornicar aflat departe de noi, care a tras ceasul universului și privește de la distanță cum funcționează atâta timp cât mai are energie? Sau este Dumnezeu un părinte grijuliu care se ocupă nu numai de univers, ci de fiecare om în parte? Nu cred că există un proiect mai important decât acela de a reface imaginea lui Dumnezeu, adevărata concepție despre El.

Este inevitabil ca să transferăm asupra lui Dumnezeu sentimentele și reacțiile părinților noștri. Lui George Bernard Shaw i-a fost greu să-L accepte pe Dumnezeu pentru că tatăl său a fost un om de nimic, un tată mai mult absent, căruia nu-i păsa decât de crichet și de baruri. La fel, C.S. Lewis s-a luptat mult pentru a învinge imaginea tatălui său întipărită în ființa lui, un om dur care

recurgea la citate din Cicero atunci când își certa copii. În momentul în care a murit mama lui, s-a simțit de parcă Atlantisul s-a prăbușit iar el a rămas izolat pe o insuliță. După ce a învățat la o școală publică al cărei director era un om foarte crud, despre care s-a aflat apoi că era nebun și a fost internat într-un ospiciu, Lewis a trebuit să depășească impactul negativ al acestor doi bărbați pentru a găsi o cale de a-L iubi pe Dumnezeu.

Vechiul Testament Îl prezintă pe Dumnezeu ca Tată, este adevărat, dar un tată diferit de tatăl cunoscut de Shaw și de Lewis. El Îl prezintă pe Dumnezeu ca pe un leu, dar și ca pe un miel, ca pe un rege, dar și ca pe un slujitor, ca pe un judecător, dar și ca pe un păstor. Atunci când credem că L-am înțeles în sfârșit pe Dumnezeu, Vechiul Testament mai introduce o imagine nouă despre El: Cel care ne șoptește, păzitorul viei și altele.

La fel ca o bătaie neconținută la tobă, pe paginile Vechiului Testament auzim mesajul consecvent că lumea se învâрте în jurul lui Dumnezeu, nu în jurul nostru. Cultura evreilor era plină de multe lucruri care le aduceau aminte de Dumnezeu. Primul născut, fie dintre animale, fie dintre copii, era dedicat lui Dumnezeu; ei purtau pasaje din Lege pe cap și la încheieturi, pe ușă se aflau mementouri, cuvântul „binecuvântat“ era rostit de o sută de ori pe zi, chiar și părul le era aranjat în mod distinct, iar hainele lor aveau ciucuri. Un evreu devotat nu putea să petreacă nici o oră, darămite o zi întreagă, fără a vedea un memento al faptului că trăia în lumea lui Dumnezeu. Chiar și calendarul evreiesc indica timpul după evenimente importante, precum Paștele, Ziua Ispășirii, nu doar după ciclurile agricole și după lună. Ei credeau că lumea se află în proprietatea lui Dumnezeu. Viața umană este „sacră“, ceea ce înseamnă că ea îi aparține lui Dumnezeu, care poate face cu ea ceea ce dorește.

Noțiunile Vechiului Testament au o rezonanță neamericană. Nu garantează documentele pe baza cărora s-a întemeiat națiunea americană dreptul omului la viață, libertate și căutarea fericirii?

Noi ne revoltăm împotriva oricărui lucru care ne împiedică să ne exercităm drepturile personale și împotriva oricărei persoane care încearcă să ne invadeze propriul spațiu. În mediul nostru laic, industrializat, putem petrece o întreagă săptămână, nu doar o zi, fără să vedem ceva care să ne aducă aminte că trăim în lumea lui Dumnezeu.

Îmi aduc aminte de un mesaj rostit la un serviciu de la capela Colegiului Wheaton în anii 1970, când mișcarea Moartea lui Dumnezeu atingea apogeul. Profesorul Robert Webber s-a gândit să dezbată un subiect despre porunca a treia: „Să nu iei în deșert Numele Domnului, Dumnezeului tău.“ De obicei noi interpretăm această poruncă în sensul ei îngust de a nu înjura, a spus Webber, care a continuat apoi să explice că sensul poruncii este mult mai larg: „să nu trăiești de parcă Dumnezeu nu ar exista.“ Sau, în sensul ei pozitiv: „Trăiește mereu conștient de existența lui Dumnezeu.“ Cu cât studiez mai mult această poruncă în contextul ei din Vechiul Testament, cu atât sunt mai de acord cu Webber. Secretul unei vieți trăite în conștiența existenței lui Dumnezeu se află în extraordinara moștenire evreiască a Vechiului Testament.

Nu propun să ne întoarcem la purtarea zulușilor, a filacterilor și la regimul alimentar care exclude carnea de porc și homarii, dar cred că avem multe de învățat de la un popor a cărui viață era centrată pe Dumnezeu. Când studiem legământul dintre Dumnezeu și evreii antici, ceea ce remarcăm imediat este strictețea lui, aparentul caracter arbitrar al unor legi. Dar printre evrei nu am observat o reacție asemănătoare. Foarte puțini dintre ei au mijlocit înaintea lui Dumnezeu pentru anularea restricțiilor alimentare sau pentru eliminarea unor obligații religioase. Mai degrabă, ei par *ușurați* de faptul că Dumnezeu lor, spre deosebire de zeii păgâni din jurul lor, a fost de acord să definească relația dintre ei și El.

Cercetătorul biblic puritan Petry Miller a făcut o afirmație interesantă: când ai un legământ cu Dumnezeu, nu mai ai de a face cu o Divinitate inefabilă, îndepărtată, inabordabilă, ci ai un

Dumnezeu pe care te poți baza. Evreii și Dumnezeu au intrat împreună într-o istorie comună și tot ce a existat în viața lor reprezintă ecoul acestei istorii. Istoria lor este încă de la începutul ei o poveste de dragoste. Dumnezeu i-a ales nu pentru că erau mai mulți și mai puternici decât alte triburi, din contră. Nu i-a ales nici pentru superioritatea lor morală, ci i-a ales pentru că i-a iubit.

Ca orice îndrăgostit, Dumnezeu a tânjit după dragostea lor. Toate poruncile date evreilor proveneau din prima poruncă: „Să iubești pe Domnul, Dumnezeul tău, cu toată inima ta, cu tot suflul tău și cu toată puterea ta.“ Desigur, evreii nu au reușit să împlinească această poruncă, dar motivul pentru care acum creștinii numesc trei sferturi din Biblia lor „Vechiul“ Testament este că nici chiar incapacitatea lor fatidică de a-L iubi pe Dumnezeu nu a reușit să anuleze dragostea lui Dumnezeu. Dumnezeu a găsit o cale nouă: un legământ, sau un testament-nou al dragostei Sale.

Søren Kierkegaard are la îndemână două sugestii pentru cititorul care se confruntă cu porțiunile dificile ale Bibliei. În primul rând, citești Biblia ca pe o scrisoare de dragoste, spune el. Când vei întâlni dificultăți create de limbaj, cultură și alte bariere, consideră că ele reprezintă procesul necesar pentru a înțelege mesajul important al cuiva care te iubește. În al doilea rând, aplică ceea ce ai înțeles. Kierkegaard are un cuvânt de spus și la obiecția că „există atât de multe pasaje obscure în Sfintele Scripturi și cărți întregi sunt adevărate ghicitori“ răspunzând că el ia în considerare această obiecție numai dacă este făcută de cei care au aplicat pe deplin toate pasajele ușor de înțeles!

Este Dumnezeu cu adevărat bun?

Evreii au înălțat timp de mii de ani următoarea rugăciune: „Lăudați pe Domnul, căci este bun, căci îndurarea Lui ține în veac!“ Este o rugăciune foarte bună și putem reflecta asupra ei,

pentru că astăzi punem la îndoială chiar aceste două lucruri. Este Domnul bun? Ține îndurarea Sa [sau dragostea, KJV — n.tr.) în veci? O singură privire înspre trecut sau doar simpla citire a titlurilor principale din ziarele de fiecare zi sunt suficiente pentru ca orice om rezonabil să înceapă să se întrebe dacă aceste două afirmații îndrăznețe sunt adevărate. Vechiul Testament merită toată atenția noastră tocmai din acest motiv, și anume că evreii s-au îndoit chiar de rugăciunea pe care o făceau. Așa cum se întâmplă în orice relație apropiată normală, evreii au venit cu îndoielile lor la cealaltă parte a relației, la Dumnezeu Însuși, și au primit un răspuns direct.

Din Vechiul Testament învățăm cum lucrează Dumnezeu, un mod de lucru care ne ia prin surprindere. Dumnezeu acționează încet, imprevizibil și paradoxal. Primele unsprezece capitole din Geneza prezintă o serie de greșeli umane care pun sub semnul îndoielii întreaga creație. Ca soluție la aceste probleme, Dumnezeu prezintă un plan în Geneza, 12, plan care se ocupă de problema generală a umanității prin întemeierea unei anumite familii, un trib care avea să fie cunoscut cu numele de evrei. Prin ei, pân-tecele Întrupării, Dumnezeu va restaura întregul pământ și-l va aduce la scopul lui inițial.

O dată planul prezentat, Dumnezeu începe punerea lui în aplicare în cel mai misterios mod cu putință. Pentru a întemeia acest trib, Dumnezeu alege un păgân dintr-o zonă care se află acum în Irak și îl supune la o serie de teste, dintre care la multe a căzut. În Egipt, de exemplu, Avraam dă dovadă de o moralitate inferioară celei afișate de închinătorii zeului Soare.

După ce promite că din Avraam și Sara va ieși un popor la fel de numeros ca stelele de pe cer și ca nisipul de pe malul mării, Dumnezeu ne oferă un studiu de caz în domeniul sterilității. Avraam și Sara au așteptat până la nouăzeci de ani ca să-și vadă copilul. Rebeca, nora lor, a fost și ea incapabilă să nască, cel puțin o perioadă de timp. Fiul ei, Iacov, a trebuit să aștepte paisprezece

ani după soția visurilor lui, ca să afle că și ea este sterilă. Trei generații consecutive de femei sterile par un început total lipsit de eficiență pentru a da naștere unui popor numeros.

După ce face promisiuni asemănătoare legate de posesia unei mari țări (Avraam însuși nu a posedat decât un loc de înmormântare în Canaan), Dumnezeu aranjează ca evreei să plece în Egipt, unde fac cărămizi timp de *patru secole*, până când Moise intră în scenă și îi conduce în țara promisă, nefericita călătorie durând patruzeci de ani în loc de două săptămâni. Devine evident faptul că Dumnezeu lucrează conform unui orar diferit de cel folosit de nerăbdătoarele ființe umane.

Surprizele continuă și în perioada Noului Testament, pentru că nici unul dintre mândrii cercetători evrei ai Scripturii nu L-a recunoscut pe Mesia anunțat de Psalmi și de Profeți în persoana lui Isus din Nazaret. Mai mult, ei continuă să facă acest lucru și astăzi, când acești autopropuși profeți îi identifică în mod cert pe tiranii și personajele importante ale lumii cu Anticristul, deși au observat cum Hitler, Stalin, Kissinger și Hussein au dispărut din istorie.

Creștinii contemporani se confruntă cu multe promisiuni neîmplinite. Sărăcia mondială și populația lumii continuă să crească, iar creștinismul, referindu-ne la procente, abia se mai menține pe poziție. Planeta se îndreaptă împleticindu-se spre autodistrugere. Așteptăm și continuăm să așteptăm zilele glorioase promise în Profeți și în Apocalipsa. De la Avraam, Iosif, Moise și David învățăm că Dumnezeu acționează în moduri pe care noi nu le prevedem și poate că nici nu le dorim. Uneori istoria lui Dumnezeu se pare că se desfășoară pe un alt plan decât istoria noastră.

Vechiul Testament ne oferă indicii referitoare la tipul de istorie pe care o scrie Dumnezeu. Cartea Exodul le identifică dându-le nume celor două moașe evreice care au contribuit la salvarea vieții lui Moise, dar nu se deranjează să menționeze numele lui

faraon care conducea Egiptul în acea vreme (o omisiune care i-a derutat dintotdeauna pe cercetători). Cartea 1 Regi acordă un total de opt versete regelui Omri, deși istoricii laici îl consideră unul dintre cei mai puternici regi ai Israelului. În propria Sa istorie, Dumnezeu nu este impresionat de mărime, de putere sau de bogăție. Credința este pionul dorit de El și eroii pe care-i evidențiază sunt eroii credinței, nu ai puterii sau ai bogăției.

Istoria lui Dumnezeu se concentrează, în consecință, asupra celor care-I rămân credincioși Lui, indiferent cum se desfășoară lucrurile. Atunci când Nebucadnețar, unul dintre numeroșii tirani care i-au persecutat pe evrei, îi amenință pe cei trei tineri că îi va arunca în cuptorul cu flăcări, ei răspund:

Iată, Dumnezeul nostru, căruia Îi slujim, poate să ne scoată din cuptorul aprins și ne va scoate din mâna ta, împărate. Și chiar de nu ne va scoate, să știi, împărate, că nu vom sluji dumnezeilor tăi, și nici nu ne vom închina chipului din aur pe care l-ai înălțat!

Imperii se ridică și se prăbușesc, conducători puternici se ridică la putere și cad. Același Nebucadnețar care a dat porunca să fie aruncați cei trei tineri în cuptorul cu foc ajunge nebun și se hrănește cu iarbă ca vacile. Succesiunea imperiilor care urmează imperiului său, Persia, Grecia și Roma, atât de puternice în zilele lor de glorie, ajung în lada de gunoi a istoriei, în timp ce evreii, poporul lui Dumnezeu, supraviețuiesc pogromurilor ucigătoare. Încet, dureros, Dumnezeu Își scrie propria istorie pe pământ prin faptele urmașilor Săi credincioși, unul câte unul.

Prin istoria lor îndurerată, evreii ne învață cea mai surprinzătoare lecție dintre toate: nu greșești dacă Îl personalizezi pe Dumnezeu. Dumnezeu nu este o putere vagă, prezentă undeva în eter, nici o abstracțiune cum au sugerat grecii, nici un supraom senzual căruia i s-au închinat romanii și, cu siguranță, nu este cea-sornicarul absent al deiștilor. Dumnezeu este *personal*. El

pătrunde în viața oamenilor, este interesat de familia, se arată în locuri neașteptate, alege conducători puțin promițători și le cere socoteală oamenilor. Mai mult decât orice altceva, Dumnezeu iubește.

Teologul evreu Abraham Heschel în cartea sa *The Prophets (Profeții)* remarcă:

Dumnezeu nu se descoperă profetului ca un absolut abstract, ci printr-o relație personală și intimă cu lumea. El nu se mulțumește să poruncească și să se aștepte la ascultare, ci este mișcat și influențat de ceea ce se întâmplă în lume și reacționează în conformitate. Evenimentele și acțiunile oamenilor trezesc în El bucurie sau tristețe, plăcere sau mânie [...]. Faptele oamenilor Îl pot mișca, Îl pot influența, Îl pot întrista sau, pe de altă parte, Îl pot bucura și Îi pot face plăcere.

[...] Dumnezeul Israelului este un Dumnezeu care iubește, un Dumnezeu care este cunoscut omului și preocupat de om. El nu numai că stăpânește lumea în maiestatea puterii și înțelepciunii Sale, ci reacționează în fața evenimentelor istoriei.

Mai mult decât celelalte cuvinte sugestive, Dumnezeu folosește cuvinte precum „copii“ și „preaiubiți“ pentru a descrie relația noastră cu El, relație intimă și personală. În Vechiul Testament abundă imaginea soț-mire. Dumnezeu „face curte“ poporului Său și îl iubește cu multă pasiune, așa cum un iubit simte pentru aleasa lui. Atunci când poporul Său Îl ignoră, El se simte jignit, disprețuit, ca un iubit părăsit. Schimbând metaforele de-a lungul generațiilor, Vechiul Testament ne spune și nouă că suntem copiii lui Dumnezeu. Cu alte cuvinte, cel mai bine înțelegem cum ne privește Dumnezeu atunci când ne gândim la oamenii care înseamnă cel mai mult pentru noi: propriul nostru copil, iubitul sau iubita noastră.

Gândiți-vă la un părinte plin de iubire care, înarmat cu o cameră video, o îndeamnă pe fiica lui de un an să nu se mai țină de masă și să facă trei pași spre el. „Vino, dragă, poți să mergi! Lasă masa. Tati este aici.“ Gândiți-vă la o adolescentă îndrăgostită până peste cap de un băiat, care ține tot timpul telefonul la ureche, gândindu-se în fiecare secundă la cel care este și el „îndrăgostit nebunește“ de ea și îi arată interes. Gândiți-vă la aceste două scene și imaginați-vă că Dumnezeu se află la un capăt, iar voi la celălalt. Acesta este mesajul Vechiului Testament.

Cine sunt prietenii lui Dumnezeu

Poți afla foarte multe despre cineva uitându-te la prietenii pe care și-i alege și nimic nu este mai surprinzător cu privire la Dumnezeu decât uitându-te la prietenii pe care Și i-a ales, cu cine a hotărât să aibă relații strânse. Avraam a mințit în privința soției sale și chiar a fost de acord să o dea altcuiva de soție, Iacov și-a înșelat fratele, Moise a comis o crimă, David a comis atât adulter cât și crimă, dar, cu toate acestea, toți acești oameni au fost incluși în lista de favoriți ai lui Dumnezeu. Iacov a primit un nume nou, *Israel* (Cel ce luptă cu Dumnezeu), după o noapte întreagă de luptă cu Dumnezeu și poporul lui Dumnezeu face referință de atunci încolo la acea luptă. Oamenii lui Dumnezeu sunt, literalmente, copiii luptei.*

* Thomas F. Torrance (*The Meditation of Christ — Meditațiile lui Cristos*) a emis ipoteza că antisemitismul își poate avea originea aici. Conflictul lui Israel cu Dumnezeu, relația lui de dragoste-ură, oglindește propria noastră relație. În loc să venim cu resentimentele noastre înaintea lui Dumnezeu, ne revărsăm mânia asupra evreilor, poporul ales al lui Dumnezeu: „[...] deși disputa noastră reală este cu lumina pătrunzătoare a revelației divine reflectată de către Israel, ne refulăm toate resentimentelor asupra Israelului însuși. Aici se află, după părerea mea, rădăcina antisemitismului. Dar oriunde și oricând apare antisemitismul, el este o dovadă clară că oamenii se află în conflict cu Dumnezeu și este vorba de același fel de conflict care și-a lăsat amprenta asupra Israelului. Nici un alt popor nu s-a angajat cu Dumnezeu la același nivel de profunzime, nici cu aceeași intensitate a contradicției dintre om și Dumnezeu cum a făcut Israelul.“

Dumnezeu are o explicație deschisă cu oamenii care s-au plâns pe față, oameni ca Iov, Ieremia sau Iona. El s-a angrenat în lungi discuții contradictorii cu Avraam și Moise și uneori i-a lăsat să câștige! În lupta Sa cu Iacov, Dumnezeu a așteptat până la ivirea zorilor pentru a-l lovi. Până atunci Iacov a rezistat. Este evident faptul că Dumnezeu preferă disputele oneste în locul supunerii lipsite de onestitate. El privește la ființele umane cu multă seriozitate, poartă dialoguri cu ele, le include în planurile Sale și ascultă de ele.

Dacă lecția cea mai importantă a Vechiului Testament e că Dumnezeu este personal și apropiat de oameni, lecția cea mai importantă despre ființele umane este că noi avem valoare. Ceea ce spunem, cum ne purtăm, chiar și ceea ce gândim și simțim, toate aceste lucruri au un efect enorm asupra lui Dumnezeu. De fapt, ele au implicații cosmice.

Nouă, celor care trăim în era când putem vedea planeta noastră din perspectiva unei nave spațiale, ca un glob minuscul albastru și verde suspendat în vastitatea inimaginabilă a universului, ne vine greu să credem că ființele și viețile noastre contează. Ironia este că cele mai mari progrese tehnologice, cum este telescopul Hubble, au arătat cât de mici suntem din perspectiva cosmologică. Ernst Becker a spus că purtăm în pieptul nostru „durerea caracterului cosmic special“, întrebându-ne cum putem avea o valoare atât de mare în univers.

Băiatul rău al baschetului, Dennis Rodman, exprimă punctul de vedere modern: „Dacă există o ființă supremă, el/ea are mult mai multe probleme pe cap decât să se preocupe de stupidele mele probleme.“ Dar Vechiul Testament este devotat infirmării acestei obiecții, pe care au avut-o și vechii evrei.

Când privesc cerurile, lucrarea mâinilor Tale, luna și stelele pe care le-ai făcut, îmi zic: „Ce este omul, ca să Te gândești la el? Și fiul omului, ca să-l bagi în seamă?“

Relatările mesopotamiene despre creație prezintă ființele umane aproape ca pe niște accidente ale creației, ființe inferioare făcute pentru a sluji capriciile zeilor, pentru a le satisface nevoile personale. Prin contrast, Geneza consideră bărbatul și femeia ca fiind apogeul creației și le dăruiește libertatea și puterea de a decide — și a distruge — soarta restului creației. Conform lui Cicero, „Zei se ocupă de probleme importante; ei le neglijează pe cele mărunte.“ Vechiul Testament nu le dă dreptate și prezintă un Dumnezeu care își găsește „plăcerea în fiii oamenilor“. Psalmul 8, care începe prin mirarea față de grija lui Dumnezeu pentru oameni, continuă astfel:

L-ai făcut cu puțin mai pe jos decât Dumnezeu și l-ai încununat cu slavă și cu cinste. I-ai dat stăpânire peste lucrurile mâinilor Tale, toate le-ai pus sub picioarele lui...

David și ceilalți psalmiști au părut copleșiți de noțiunea că un Dumnezeu „de acolo de sus“ din cer poate să fie interesat de ceea ce se întâmplă pe această planetă neînsemnată, dar Dumnezeu le dovedește acest lucru în mod incontestabil de nenumărate ori. Mesajul că acțiunile noastre contează pentru Dumnezeu definește practic Vechiul Testament. Noi avem o influență profundă asupra lui Dumnezeu. Un verset din profetul Țefania exprimă foarte bine acest lucru:

Domnul Dumnezeul tău este în mijlocul tău, ca un viteaz care poate ajuta; se va bucura de tine cu mare bucurie, va tăcea în dragostea Lui și nu va mai putea de veselie pentru tine.

Oamenii de știință contemporani, chiar și cei agnostici, acceptă, deși murmurând, „principiul antropic“ pentru că universul este atât de bine organizat încât pare menit să sprijine existența vieții umane. Vechiul Testament susține că se află în funcțiune mai mult decât un principiu antropic. Dumnezeu inversează

sensul tuturor religiilor, care, până atunci, i-au prezentat pe zei drept ființe supranaturale ale căror acțiuni au repercusiuni pe pământ, influențând viața de pe planeta noastră. Un zeu plânge și pe pământ plouă; un zeu se supără și fulgerele lovesc pământul. Vechiul Testament arată — și niciunde mai clar decât în Iov — că situația este cu totul alta. O femeie disperată se roagă și Dumnezeu îi trimite un profet. Un bătrân descumpănit refuză să-L blesteme pe Dumnezeu și impactul reverberează în întregul univers.

Din acest motiv se poate afirma cu toată corectitudinea că evreii au inventat istoria. Pentru ei istoria nu se rezumă la repetarea ciclurilor eternității, ci la faptul că acțiunile umane de pe pământ contează și exact aceste reacții umane au creat istoria. Domnul Suveran al istoriei permite oamenilor să exercite o influență asupra Lui, la fel cum și El exercită influență asupra lor. Filozoful Glenn Tinder face o deosebire între Destin și Soartă. Evreii ne-au dăruit tuturor sentimentul Destinului, că noi nu existăm într-o lume fără sens și nu acționăm conform capriciilor unui zeu, ci existăm pentru a împlini un Destin semnificativ hotărât pentru noi de un Dumnezeu personal.

Dacă vei vizita un muzeu cu artefacte ale vecinilor Israelului, vei putea vedea schimbarea. În Egipt sau în Siria vei vedea zei ca Osiris, Lil sau Astartea. Un evreu nu îți poate arăta nimic de acest gen deoarece imaginile cu Dumnezeu au fost interzise dintotdeauna. El nu va putea decât să-ți repete istoria evreilor, istoria unei relații: Dumnezeu nostru i-a vorbit lui Avraam, l-a chemat pe Moise, ne-a chemat să ieșim din Egipt. „Dumnezeu, spune Jack Miles, este ca un romancier care [...] își poate spune propria poveste numai prin personajele sale.“

Până la urmă am început să iubesc Vechiul Testament pentru că îmi oferea o istorie în care eram cuprins și eu. Pe măsură ce m-am familiarizat cu personajele care s-au străduit în diverse moduri „să se înțeleagă cu Dumnezeu“ m-am regăsit pe mine însumi în

ele. În unele perioade m-am identificat cu Iov, cu Iacov, cu Învățătorul din Eclesiastul, cu psalmiștii în stările lor sufletești schimbătoare. Mi-am descoperit propria viață prin viața lor cu Dumnezeu.

De câțva timp îi întreb pe prietenii mei: „Cum este o relație cu Dumnezeu? Cum merge ea?“ Imaginați-vă varietatea de răspunsuri pe care le primesc la această întrebare de la Avraam, Enoh, Ieremia, Isaia, Moise, Iacov, David, Iona și Iov. Fiecare a avut experiențe radical diferite cu Dumnezeu și eu mă pot regăsi în întâlnirile lor cu Dumnezeu și pot învăța din ele. Viața cu Dumnezeu este o problemă individuală și formulele generale nu se aplică ușor.

Kathleen Norris a făcut mărturisiri despre experiențele prin care a trecut ca oaspete al unei mănăstiri benedictine, unde călugării psalmodiază zilnic psalmi, dintre care unii exprimă o pace evlavioasă, iar alții conțin strigătele adresate lui Dumnezeu în care El este acuzat de absență sau de nedreptate. În timp însă, pe măsură ce a ajuns să îi cunoască pe călugări și pe alți oaspeți ai mănăstirii care cântau psalmii, ea și-a dat seama că *cineva* din mănăstire se regăsea în cuvintele fiecărui psalm. Fiecare psalm reflecta un aspect al vieții cu Dumnezeu și aceia care au ochi să vadă și urechi să audă au perceput mesajul de care aveau nevoie.

Creștinismul contemporan, cu aplecarea lui îngustă asupra Epistolelor, a neglijat, după părerea mea, acest adevăr. Crescând într-o biserică, am învățat despre viața creștină exclusiv de la Pavel care, sugerez eu, nu este deloc un creștin „tipic“. Pavel a avut o experiență miraculoasă când s-a convertit, apoi a experimentat o serie de minuni și de intervenții supranaturale și, cu excepția capitolului 7 din Romani, binecuvântat să fie acest capitol, se pare că nu a întâmpinat prea mari greutăți în trăirea marilor idealuri ale vieții creștine, sau cel puțin nu la fel de mari ca mine. După ce Pavel a înțeles un lucru din punct de vedere intelectual, emoțiile lui aveau tendința de a urma acest drum. Încercarea de

a-l imita pe Pavel (lucru pe care el însuși ne-a încurajat să-l facem) nu este, după experiența mea, mai ușoară decât încercarea de a-l imita pe Isus.

În Vechiul Testament am descoperit o țesătură foarte frumoasă alcătuită din întâlniri cu Dumnezeu care oferă un cadru important pentru exemplul lui Pavel. În Psalmi, de exemplu, am găsit dezorientare, confuzie, mânie, disperare și îngrijorare, lucruri despre care nu am auzit în biserica mea. Noi ne-am grăbit să ajungem prea repede la experiența „mai înaltă“ a victoriei spirituale. Spre mirarea mea, am învățat că acești psalmi „problematici“ au fost psalmii din care Noul Testament, și mai ales Isus, au citat cel mai des!

Multă vreme m-am luptat cu idealurile imposibile ale Predicii de pe Munte și cu tonul Epistolelor: Dumnezeu a spus, deci fă așa. Am găsit un mod de abordare extrem de diferit în cărți cum sunt Proverbele sau Ecclesiastul. Aceste cărți folosesc o abordare mai moderată, o „cale de mijloc“: câștigă bani, dar nu prea mulți, distrează-te fără să devii hedonist. De fapt, acestea sunt principiile pe care le-au folosit dintotdeauna părinții în educarea copiilor. Nu-mi pot imagina cum poate fi educat un copil de trei ani pe baza principiilor din Predica de pe Munte.

Nu este intenția mea să fac o distincție prea mare între Noul Testament și cel Vechi. Dimpotrivă. Este o greșeală să citești Vechiul Testament numai pentru a-l pune în contrast cu Noul sau pentru a ne mări cunoașterea despre Noul Testament. Citirea Vechiului Testament nu este, așa cum a sugerat un teolog, „citirea corespondenței trimise altcuiva“, ci este, de asemenea, corespondența trimisă nouă. Oamenii care apar în Vechiul Testament au fost oameni reali care au învățat să se înțeleagă cu același Dumnezeu căruiua mă închin și eu. Am nevoie să învăț din experiențele lor chiar și atunci când încerc să încorporez mesajul nou și minunat adus de Isus și dezvoltat de Pavel și de ceilalți.

Jurnalul spiritual

În timpul când am scris acest capitol, a avut loc un eveniment trist: a murit socrul meu. Hunter Norwood a trăit optzeci de ani, o viață bogată, deplină. A plecat pe mare în 1942 ca să fie misionar în America de Sud, și-a construit cu propriile mâini o casă în junglă, a înființat o biserică și un Institut Biblic și mai târziu s-a întors în SUA pentru a coordona o agenție misionară. În acest timp, el și soția lui au crescut șase fete minunate, una dintre ele devenind soția mea.

Hunter a fost un învățător biblic *par excellence* și chiar după ce s-a pensionat a căutat noi modalități de a-i învăța pe oameni Biblia. A predat cursuri la distanță în cadrul Institutului Biblic Moody. Mergea cu mașina patruzeci și cinci de minute în fiecare duminică pentru a preda Biblia la o clasă de la o biserică prezbiteriană. Când sănătatea i s-a subrezit, stătea în fața clasei într-un scaun cu rotile și abia mai șoptea la un microfon. Cu ani în urmă îl angajasem să mă ajute la revizuirea lucrării *The Student Bible*, pentru că nu cunoșteam pe nimeni în care să am atât de mare încredere în privința documentării biblice.

În cele din urmă, din cauza cancerului și a unei boli degenerative a nervilor, a venit timpul când Hunter Norwood nu a mai putut preda Biblia. O studia cu credincioșie în fiecare zi și se ruga, având o listă de oameni pe care îi slujise de-a lungul anilor. Credea din toată inima în Viața Creștină Victorioasă și considera Epistola către Romani cartea sa favorită, manualul său în privința relației cu Dumnezeu. Dar, pe măsură ce boala avansa, a început să pună la îndoială unele aspecte ale Vieții Creștine Victorioase, lucru care nu este surprinzător, având în vedere starea sa. I s-a pus un cateter. Și-a pierdut controlul asupra intestinelor sale. Maxilarele îi tremurau atât de tare încât abia putea să-și țină proteza în gură și vizitatorii îi cereau mereu să repete ce a spus. Mâinile îi tremurau și scăpa adesea tot ce avea în mână. Este greu

să-ți păstrezi un spirit de bucurie și de victorie atunci când trupul tău se revoltă împotriva ta, atunci când trebuie să ceri ajutor pentru a putea bea un pahar cu apă sau pentru a-ți sufla nasul.

În ultimii doi ani de viață, lumea lui Hunter s-a făcut tot mai mică, mai întâi la dimensiunea unui dormitor cu un pat, apoi la dimensiunea unui pat de spital, pe care-l părăsea foarte rar. Acolo a început să scrie într-un jurnal până când nu a mai putut ține un creion în mână și și-a descris lupta cu Dumnezeu. Acest jurnal a ajuns la mine, un carnețel pe care îl am la îndemână chiar acum când scriu. Începând din spate, am găsit listele cu oamenii pentru care s-a rugat cu atâta credincioșie, șaptesprezece pagini de liste de rugăciune, în care erau trecute multe nume: familia lui lărgită (lângă numele soției este și numele meu), indienii din America de Sud, studenții din multele clase unde a predat, misionarii pe care i-a coordonat, biserica sa, văduvele și vecinii. Paginile erau pătate cu mâncare, cafea sau lacrimi.

Dacă încep din partea cealaltă a jurnalului, pot citi despre relația lui Hunter Norwood cu Dumnezeu. Ea se întinde pe nouăsprezece pagini și pot vedea cum a avansat boala lui pe măsură ce scrisul i se deteriora cu fiecare pagină. În cele mai multe cazuri, el cita un verset biblic și apoi îl comenta pe scurt. De câteva ori a scris despre starea lui fizică: durerea de spate, picioarele care nu-l mai țineau, pierderea forței fizice, deshidratare. Ultima dată când a scris, cuvintele devenind greu lizibile, a fost în 7 august, aproape cu un an înainte de a muri. În ultimul an nu a mai putut scrie.

Ceea ce m-a izbit la jurnalul lui este faptul că, dintre sute de însemnări, am putut găsi doar nouă versete din Noul Testament, celelalte fiind din Vechiul Testament. Voi reda doar câteva din cele scrise de el în jurnal:

Psalmul 28. Tată, ajutor! Sunt deprimat, trist și mi-e frică.

2 Regi, 11-14. Atât de puțini oameni Îi sunt credincioși lui Dumnezeu, dar totuși El are milă și îndurare!

Psalmul 53:5. Au fost copleșiți de spaimă, deși nu exista nici un motiv de teamă.

Psalmul 59:4. Scoală-Te să mă ajuți, uită-Te la necazul meu.

Iov, 42:2. Știu că Tu poți face orice lucru. Nici un plan al Tău nu poate fi împiedicat!

Psalmul 71:14. Cât despre mine, întotdeauna voi spera!

Psalmul 20:1. Fie ca Domnul să-ți răspundă atunci când te afli în necaz, fie ca Domnul să te protejeze!

2 Cronici, 28:20. Nu te teme și nu te *descuraja* pentru că Domnul Dumnezeu este cu tine.

Plângerile, 3:26. Este bine să aștepti în tăcere salvarea Domnului.

Psalmul 139. Tu m-ai făcut într-un chip minunat.

Psalmul 27. Domnul este fortăreața vieții mele, de cine să mă tem?

Iov, 23:10. Când El mă încearcă, voi ieși ca aurul curat.

Psalmul 40:17. O, Dumnezeule meu, nu întârzia.

Iov, 36:15. El le-a vorbit în necazul lor.

Ieremia, 46:28. Nu te teme, Iacov, slujitorul Meu, căci Eu sunt cu tine, spune Domnul.

Psalmul 116:15. Cât de scumpă este înaintea Domnului moartea sfinților Săi.

Psalmul 121:2. *Ajutorul* meu vine de la *Domnul*.

Psalmul 10:14. Dar Tu, o Dumnezeule, *Tu vezi necazul și tristețea*.

Aceia dintre noi care l-am cunoscut mai îndeaproape pe Hunter Norwood am putut vedea că ultimii ani din viața lui au fost, de departe, cei mai grei. Adversarii credinței sale din Columbia au aruncat în el cu pietre. A avut de înfruntat aligatori, șerpi boa și pești pirana în Peru. A crescut șase fete în două culturi diferite. Dar nici una dintre aceste dificultăți nu s-au comparat cu

cele pe care le-a înfruntat pe patul de spital, unde a zăcut cât era ziua de lungă, cu trupul inert, care-i sfida toate instrucțiunile și cuprins de dorința de a muri. Înspre sfârșit, a trebuit să depună tot efortul pentru a putea face cele mai simple acțiuni, înghițitul și respiratul.

Hunter a trecut printr-o criză a credinței în acei ultimi șase ani, o criză despre care a vorbit deschis. Nu mai era satisfăcut de răspunsurile care îl mulțumeau înainte. Și-a pierdut încrederea spirituală, nu în Dumnezeu, ci în el însuși. Pe măsură ce devenea tot mai îngrijorat, mai nerăbdător și mai temător, plângea plin de amărăciune din cauza incapacității sale de a se controla. În fața morții, a dorit din totul sufletul să „încheie bine“, o expresie pe care o repeta mereu. Cu toate acestea, din nou și din nou, se dezamăgea pe sine însuși și se temea că Îl dezamăgește și pe Dumnezeu.

Credința sa fluctuantă, dar tare ca o stâncă, pe care Hunter a găsit-o în Vechiul Testament l-a susținut atunci când nu mai avea nici un alt punct de sprijin. Chiar și în momentele cele mai pline de îndoieli, el găsea alinare în realitatea că unii dintre oamenii favoriți ai lui Dumnezeu au luptat cu aceiași demoni. El a învățat că brațele Domnului sunt lungi și că îi cuprind pe cei pe care El îi iubește, nu numai când le merge bine și sunt fericiți, ci mai ales în perioadele de tulburare și necaz. Mă bucur că, în acele zile întunecate, Hunter Norwood a avut Vechiul Testament ca sprijin.

Dacă doriți să citiți și următoarele capitole din această carte o puteți comanda la <http://www.nouasperanta.ro/literatura.php> .